

ERDÉLYI GAZDA

AZ „E. G. E.” TAGJAI INGYEN KAPJÁK.
ELŐF. ÁR: 1 ÉVRE 12 KOR., 1/2 ÉVRE 6 KOR.,
1/4 ÉVRE 3 KOR. EGY SZÁM 24 FILL.

KÖZ- ÉS MEZŐGAZDASÁGI HETILAP.
AZ ERDÉLYI GAZDASÁGI EGYLET HIVATALOS KÖZLÖNYE.
MEGJELENIK MINDEN VASÁRNAP.

SZERKESZTŐSÉG ES KIADÓHIVATAL
KOLOZSVÁR, BELKÖZÉP-UTCZA 11. SZ.
MINDEN KÜLDEMÉNY ODA INTÉZENDŐ.

TARTALOM:

Önálló eredeti cikkekk:	
Lótenyésztésünk iránya és lovaink értékesítése. I. L.	233
Néhány szó a biztosítási törvény revíziójához. II. d.	234
A gümőkór terjedésének okairól. IV. <i>Betegh Lajos.</i>	234
Kissebb szakközlemények 235	
Irodalmi szemle:	
Hazai lapokból. (<i>éber</i>).	235
Külföldi lapokból. <i>É. E.</i>	236
Egyleti élet:	
Meghívó.	237
Vegyes közlemények 237	
Közigazdaság, üzlet, forgalom 238	
Hírdetések	

Lótenyésztésünk iránya és lovaink értékesítése.

I.

Nem ötletszerűen szölok erről az ügyről, nem is először és talán nem is utoljára.

Folyton és talán régtől fogva figyelemmel kísérem én ezt és komoly érdeklődéssel lestem, vártam, hogy mai irányából hol és mikor jut abba az irányba, a melyen látva, elmondhatnánk: „no most már jó uton vagyunk, csak haladjunk rajta gyorsan előre.”

Ezt az alkalmat azonban mind máig hiába lestem, hiába vártam, sőt tapasztalataim nyomán, hovatovább az a gondolat jutott nálam tulsúlyra, hogy attól az ideális és mainál mindenesetre sokkal egészségesebb állapottól, a mely nekem régtől fogva eszményképem, hazarészünkben inkább távolodunk, mintsem hozzá közelednénk.

Előre bocsátom, hogy csak az erdélyi részekről van itt szó, mert hiszen hazánk más vidékei, hála istennek, mások az állapotok.

Az és komoly törekvésem, vagy mondjuk: közműnyegzedett köv: hazarészünk loányokat formáljuk a mai viszonyokhoz mérten megfelelőbbé, tegyük egyöntetűbbé és minden rendelkezésünkre álló eszközzel segítsük elő a népies lótenyésztés fejlődését.

Mindenesetre jó adag idealizmus kell ahhoz, hogy valaki ilyen — a legjobb esetben is évek hosszú sorozatára terjedő és egy országrész lótenyésztési viszonyait áthatóan érintő gondolat megvalósításához egy irótolal hozzáfogjon és komolyan higyeje, hogy az a gondolat valaha még is csak megvalósul. Hát én vagyok olyan merész, hogy ezt hiszem, de azzal a hozzáadással, hogy mindabban a mi történni fog és a minek történnie kell nálunk ezen a téren, az én igénytelen kiabálásomnak, vagy mondjuk: tultagyra törő munkálkodásomnak, egy szemernyi része sem leend. De nem is lehet, mert hiszen magát a gondolatot

is csak ellestem, hogy ne mondjam kiloptam abból a nagy tervből, melynek megvalósításáért nagy pénzáldozatokkal és kiterjedt szervezettel, 30—34 év óta maga az állam fáradozik.

Ámde fáradoztak már ezért az említett időszakot jóval megelőzőleg mások is és mivel a mult homályában mindig található a jelenben is megszivlelhető tanulság, felemlitek itt némely olyan általános intézkedést, és véleményyt, mely bevilágítja egy darabka részét lótenyésztésünk történetének.

Mint tudvalevő, a népies lótenyésztés emelésére, már Mária Terézia kormánya is tett intézkedések, a tervszerű és célutadatos intézkedések sorozatát azonban csak II-ik József császár nyitotta meg; több rendeletet bocsátott közre, melyekben az alapvető intézkedések kiterjedt részletességgel soroltattak fel. Rendeleteink legfontosabbika az 1785-ben kiadott 28 cikkelyből álló utasítás, melyben a vármegyéket figyelmezteti, hogy silány és rossz csődöröket alkalmaznak s ez egyik lényeges oka annak, hogy az ország lóállománya nem javul. Egyben utasítja a vármegyéket, hogy ha más lóra van szükségük, forduljanak a Helytartó Királyi Tanácsához, melynek közbejöttével megfelelő mént jutányos áron kaphatnak.

Figyelmezteti a Jurisdicciókat, hogy a ménék és ménesek mellé csakis hozzáértő embe-
reket alkalmazzanak; elrendeli, hogy a vármegyék a lótenyésztés felügyeletére inspecto-
rokat alkalmazzanak a legelőket, réteket javít-
sák, a kint nyaraló és telelő ménesek, gulyák részére félszereket építsenek és ezek mellett kutakot ásassanak stb. stb.

Sok és még ma is nagyon megszivlelendő intézkedéseket sorol fel ez a császári rendelet, melynek jó hatása, ha nem is általánosan, de sok helyen meg volt. Ugyanezen rendeletben hozatott köztudomásra, hogy a Mezöhegyes nevű pusztán császári királyi ménes állittatik fel, melyet aztán 1790-ben a bábolnai ménes felállítása követett. Hazarészünkben a kormánysszék 1790-ben állított fel Musnán egy ménest Mezöhegyesről szerzett 90 csődörrel, melyek később Deesen helyeztettek el és számuk 60-ra emelkedett, míg a székely ezredeknek 9 csődör engedtetett át. Az állami csődörökkel fedezett kanczák tulajdonosai az előfogatós szolgálat alól 12 évig felmentettek.*)

Közben lódíjazások is tartattak, míg Hardegg inspector elrendelte, hogy minden remondának alkalmas ló — akár ménesbeli, akár parasztló — megvásároltassék, hogy ez által is ösztönöztessek a közönség a jobb lovak tenyésztésére.

1825-ben legfelsőbb helyen engedélyezte-

*) Ez aztán hathatós támogatása volt a népies lótenyésztés fejlesztésének!!

tett, hogy Kolozsváron, mint „Erdély” központjában, évente egyszer vagy kétszer lóvásár tartassék; ezt megelőzőleg pedig 1820—21-ben 2 frt vám lefizetése mellett megengedetett a lovaknak külföldre való kivitele is.

Itt kezdődik hazarészünkben a lótenyésztés aranykora, a mikor a kiveteli tilalom megszüntetése folytán Württemberg, Bajorország, Baden, Olasz-, Francia- és Oláhország, Schvájc-
czal együtt igazi aranyokkal fizette meg tenyésztőink fáradozásait. Ez az aranykorszak azonban — melyhez a mai nemzedék oly előszeretettel méregeti igényeit — csak rövid ideig tartott. Az anyag színét, javát pár évtized alatt elszakpodytá és nem volt ki másolalóan mondják Kovácsy és Monostori szakalkotó munkájokban.*) hogy a kedvező viszonyok daczára a lótenyésztés nem javult olyan mérvben, mint a hogy várni lehetett volna. „Oka ezen körülménynek főleg abban keresendő, hogy a ménesek kezelésével nem olyan egyeteket biztak meg, a kik a dologhoz értettek volna, vagyis a kivétel nem volt okszerű.

Érme a keserű igazság rövid szavakban, melyeket a legnagyobb magyar: gr. Széchenyi István így fejezett ki: „Ki fog tetszeni idővel, ha a dolog okoskodások s próbák által majd egyszer egész világosságra jön, hogy legtöbb helyeken Magyar hazánkban, a lótenyésztés általában való káros lételének csupán a rossz elintézés az oka; hogy ország, mely fekvésére, éghajlatára, termékre s nemzeti lelkére nézve jó lovat nevelni Magyar Országnál különb nincs és hogy csak magunktól függ ezen tárgyat olly virágzásba hozni, és valaha oly gyümölcsözésre vinni: hogy a Világ minden vásárait lovainkkal elborithassuk, és hogy a Magyar Ló mindenütt, igazságos és megérdemelt Elsőséget nyerjen.”

Voltak tehát hiányok, még pedig nagy hiányok régebbel is lótenyésztésünk fejlesztése körül. Egyfelől a ménesek szakszerű kezelésének hiánya, másfelől a népies tenyésztés elhanyagoltsága tűnik fel, melyeknek végeredménye akkor is az volt, ami hazarészünkben ma is tapasztalható, — hogy egy-két jól kezelt ménesből előkerült évenként néhány jó ló, és ezek szerezték és fenntartották a jó hirt és jó nevet a jó anyag zömegesebb szaporítására és terjesztésére azonban ezek vizsgálhatással nem voltak.

Most jönne aztán az a kérdés, hogy miért nem voltak?

Én erre a kérdésre most egyenesen nem felelek, hanem vissza fordulok és annak az okát keresgetem, hogy miért nem tudta az állam oly hosszú idő alatt a maga nagy tőkével (anyagi és szellemi tőkével) nálunk még

*) „A ló és annak tenyésztése.” stb.

A legjobb magvak legolcsóbb beszerzési forrása

MAUTHNER ÖDÖN

cs. és kir. udvari szállító, József főherceg Ő cs. és kir. Fensége udvari szállítója, a román király Ő Felsége udvari szállítója. Ferdinand bolgár fejedelem Ő kir Fensége udvari szállítója, a szerb király Ő Felsége udvari szállítója, Fülöp szász coburg-góthai

(28.) herceg Ő kir. Fensége udvari szállítója magkereskedése

BUDAPESTEN, VI. Andrassy-út 23-ik szám. Árjegyzék kívánatra ingyen és bérmentve.

csak meg sem közelíteni azokat a célokat, a melyekre a felsőbb és legfelsőbb hatóságok talán rosszabb viszonyok között már előzőleg is törekedtek?

Ennek az okát kutatva, mindenekelőtt az a rés tűnik fel, mely egyfelől a méneses tenyésztők és a gazdasági lótenyésztést szükségképp folytató nép között, másfelől pedig az állami beavatkozás és a társadalmi tevékenység között tátong. Mindenki beláthatja, hogy itt csak a legteljesebb összhang biztosítaná a sikert és mindenkinek feltűnhetik, hogy nálunk éppen ez az összhang hiányzik.

Szeretném, ha tévednék ebben az állításomban, a tények azonban nagyon világosan beszélnek és állításom mellett bizonyítanak. Az ügy ugyanis úgy áll, hogy hazánk egyes vidékein, a hol a köznép, a kisgazda értelmi fejlettsége megfelelőbb és a hol az érintkezés a nagy- és kisgazdák között közvetlenebb, a mezőgazdasági viszonyok jóval fejlettebbek és ezekhez mérten a népies lótenyésztés is magasabb fokon áll.

Annyira magas fokon, hogy nemcsak a hazai, de a francia, angol, olasz török és román hadseregek igényeinek is teljesen megfelelő lóanyagot képesek ott a kisgazdák előállítani, még pedig nagy mennyiségben. Nem kell fejtegetnem, hogy a nemzeti vagyon gyarapodásának és a kisgazda anyagi jólétének, mily hatalmas emeltyűje rejlik ebben az állapotban. Ilyen állapotok létesítésére törekedni tehát nemcsak az államnak, hanem minden hazafiasan gondolkozó gazdának kötelessége.

Ha most már hazarészünk lótenyésztésének mai állapotát összehasonlítom a Békés, Csongrád, Temes, Torontál, Bács stb. vármegyékben létező állapotokkal, a hol pedig sem a legelő területek, sem szénatermés, sem a csikónövelés egyéb természetes feltételei nincsenek oly kedvező arányban, mint hazarészünkben, a hol a talaj és klimatikus viszonyok távolról sem olyan kedvezőek, mint nálunk arra, hogy elsőrendű szilárd szervezetű és kitartó értékes lovakat növeljenek: akaratlanul is meg kell látnom azokat a hézagokat és hiányokat, melyek nálunk a népies lótenyésztés erőteljes fejlődését és lóállományunk előnyös átalakulását oly régóta gátolják.

Távolról sem akarok én itt szemrehányásokat tenni és egyes osztályokat mulasztásokkal vádolni, csak éppen rá akarok mutatni némely szükséges reformra, melyeknek következetes keresztülvitele után a népies lótenyésztés ügye nálunk is megtalálná a maga fejlődésének rendes útját. L.

Néhány szó a biztosítási törvény revíziójához.

II.

Változtatni kell a biztosítások megkötésén illetve felvételén is, miután ezt egyrészt olyan e téren járatlan (habár nagyrészen jóhiszemű) emberek közvetítik, a kik az érték megállapításához nem is konyítanak, másrészt pedig hivatásszerűleg csinálják az utazó ügynökök, a kik arra igyekeznek, hogy mentül nagyobb összeg biztosítsanak, hogy így nagyobb díj és jutalékhoz jussanak. A biztosító társaságok pedig elfogadják a benyújtott bevallást úgy, a mint hozzájuk jut, ők bizony nem törekszenek a valódi érték meghatározására, (tegye ezt a gazda, úgy is csak ő látja annak hasznát) mert ők csak a szabályaik szerint megállapított kárt fizetik meg.

Bámulatos, hogy a mikor annyira általánossá lett a tűz- és jég elleni biztosítás s a mikor már, mint egy 50 éve meghonosult intézménnyel dolgozunk, (a mely egy és más okból általános közszükségletet képez) a biztosító felek milyen kis hányada ismeri a biztosítási szabályokat. Az illetékesek ismerik a vadászati, adózási, katonai erdő stb. sokkal kiterjedtebb törvényeket, de a biztosítási szabályokat alig ismeri valaki alaposan.

Ez a nebulótság teszi aztán lehetővé

a biztosító társaságoknak, hogy évtizedeken keresztül meg nem engedett eszközökkel károsítsák a gazdaközöniséget, mely miatt legfeljebb panaszkodik egyik-másik gazda, s azután szépen újból beletörődik sorsába. Az elmúlt őszön is a „Gazdák biztosító szövetkezetének” megalakítása céljából olyan kiváló közönség gyűlt egybe a szegedi gazda-congressuson, hogy mindenki biztosítva látta a szövetkezet gyors létrehozását és mi volt a vége... 1 millió koronát alig birtak kínos vergődéssel 6 hónap alatt összehozni s a hosszúságú késlekedés miatt kimaradtak az idejégüzletből. Mit gondolnak hány millióval fogják ezt az idejégdíj különbözetben megfizetni. — A magyar gazda, fájdalom, nem alkalmas üzleti ügyek vezetésére, de még kevésbé alkalmas annak megteremtésére. Ha valahol, itt kell az, hogy az állam segítségére jöjjön. Annak módjában áll a gazdát jámborságában legalább addig a tulkapások ellen megvédeni, a míg itt is megszerzi azt a jártasságot, hogy saját ügyeit megvédelmezze s érdekköréből a káros tényezőket kiselejtezze. Ezek pedig azok az élelmes emberek, a kik jól ismerik a társaságok szabályait s minden alkalmat felhasználnak, hogy azokat megsarcolhassák. A halott rablókhoz lehetne őket hasonlítani, mivel titokban végzik sötét munkájukat s nem irtóznak attól, hogy akkor, a mikor valamely értéktelen tárgyukat jól bebiztosították, szándékosan meggyújtják s nemcsak a társaságoknak, hanem esetleg több biztosítatlan szomszédjuknak is tetemes kárt okoznak. A biztosítási társaságok mindig attól óvakodnak, hogy egy kárt tul ne fizessenek, mert ez gyakoribb tűz-eseteknek szolgál alapul s így még ott is ridegen járnak el, a hol esetleg méltányosságot kellene gyakorolniok. Különösen a kárt felvevő közegek vannak a legnehezebb helyzetekben. Ezeknek ellenőrzése tudvalevőleg igen nehéz, s csak szorványos felülvizsgálatokkal győződnek meg a társaságok megbízhatóságukról. Ha aztán egy felülvizsgált káresetnél azt tapasztalja a kiküldött felülvizsgáló, hogy a kárösszeget igen magasán állapította meg, a kárbecslőnek nemcsak szakértelme, de egyuttal megbízhatósága is gyanuba jön s ismétlődés esetében elbocsátását vonja maga után. Ha ellenben az illető azt találja, hogy a kárösszeg a tényleges kárnál kevesebb, annál nagyobb a kárbecslő érdeme, mentül nagyobb összeget birt a társaság részére simán megtakarítani. — Ebből természetesen az a következtetés, hogy mindegyik kárfelvevő igyekszik a kárt a legkissebb összeggel kielégíteni, illetve társasága részére mentül nagyobb megtakarítást eszközölni.

Ezt pedig a szakközvetítők kérdésénél elmondott okoknál fogva igen könnyen megtehetik, mert szivesebben bele megy a gazda egy kisebb kárösszeg elfogadásába, mint hogy egy koczkaztatott és a legtöbbszor hosszasan elhúzódó peres eljárásnak magát kitegye. Kivétel ez alól csak ott van, a hol a társaság helyi főnöke megvédi a biztosító fél érdekét, s ilyen irányban utasítja saját felelőssége mellett a kárbecslőt. A kivételek azonban csak szentesítik az elveket.

A biztosítási intézmény, mint humánus és nemzetgazdasági tényező, a mai körülmények között ezek után csak annyiban felel meg valódi céljának, hogy egy néhány jó állást teremt és megtömi a részvényesek zsebeit. Az intézmény másik főhibája az, hogy adminisztrációjá sokba kerül, komplikált szervezete folytán nagy munkaerőre van szüksége, melynek aránytalan magas dotálása a díjak javarésztét felemészti. Átlagosan azt lehet mondani, hogy az évi díjak 50% költségekre megy el, s így a kár kiegyenlítésére csupán 50% jut. A gazdák tehát így végördményben legfeljebb a befizetett díjak felét kaphatják vissza, a másik fele kell a költségekre. Ezen anomáliát akarják éppen a szövetkezetek megszüntetni; hogy milyen eredményel? ... az a gazdák kisebb vagy nagyobb indolenciájától függ.

Ezek után ne csodáljuk, hogy a társaságok is panaszkodnak, s az utóbbi időben több meg is bukott. Ez is csak az elmondottak igazolása mellett szól.

A mint láttuk az adminisztráció költsége nagyon magas. A vezető igazgató és 1—2 társa rendszerint már felemészti az évi díj 10—20%-át a többi költség is sok. E mellett a részvényesek nem igen elégednek meg 5—6% osztalékkal. Nekik legalább 20—25% kell; ők nem veszik tekintetbe, hogy már 20—30 év óta huzzák a nagy osztalékokat s így ... lehet 1—2 olyan rendkívüli év is, a mikor 5—6%-al vagy még kevesebbel is meg kellene elégedni. Ilyenkor ők panaszkodnak, s kartellel védik magukat. Csak a szegény gazda nem tudja magát a rossz termés és egyéb elemi csapások ellen kartellel védeni, neki halgatni és fizetni kell.

A mi az egyes társaságok bukását illeti, a legtrikább esetben buknak azok a sok kár következtében, hanem megbuktatják azokat a kapzsi konkurrensok üzelmek. A hogy egy újabb társaság alakul s a díjak mérséklésével igyekszik a gazdák által magát megkedveltetni, neki esnek, s minden meg nem engedett tisztességtelen eszközzel és móddal aláássák tekintélyét, jó hírnevét, hogy a közönség bizalmát megingassák s tőle elvonják.

Ha mindezek után nem érnek célzt, s a társaság fentartja magát, kiegyeznek vele, a legtöbb esetben az illető társaság megújja a sok kellemetlenséget, zaklatást, bele megy a kartellbe és meg van a béke. Ekkor azután valamennyi társaság kijelenti, hogy amaz teljesen jó, megbízható stb. s az új szövetségeset egyetértőleg emeli fel az időközben leszállított díjakat.

Ne örvendjenek tehát gazda társaim, ha azt olvassák, hogy N. N. társaságot sikerült nehéz pénzügyi helyzetéből N. N. biztosító társaság hathatós támogatásának a bukástól megmenteni.

Ez mindég csak az jelenti, hogy egy olyan intézet szűnt meg létezni, a mely a gazdaközönség érdekével párhuzamban akarta saját érdekét megtalálni. Az ilyen megmentett intézet belép szépen a kartellbe, s végzi szépen a szu-munkáját, örli csendesesen a gazda biztosítási díját, s gondolkodik elmúlt nagyságáról, a mikor még tenni is tudott valamit.

di.

(Vége következik.)

A gümőkór terjedésének okairól.

IV.

Mint az elmondottakból látható, a külföld egyes államai hathatós intézkedéseket léptettek és léptetnek életbe s annak a nagy munkának delén vannak, melynek mi még hajnalán sem tartunk. És mennyivel inkább kellene nekünk oda hatni, hogy nemcsak a betegség terjedését akadályozzuk, hanem azt gyökeresen irtuk is, mikor nálunk a betegség oly nagy mérveket öltött már.

Forgalmi korlátozás e bajon egymagára nem segít, hanem előbb-utóbb — mentől később, annál nagyobb áldozatok árán — a ragadós tüdőlob irtásánál követett eljárást kell követnünk, az állami kártalanítás melletti irtással kell majd a gümőkört kiirtani. Addig is azonban lehetne már bizonyos módozatokkal, intézkedésekkel a betegség terjedését korlátozni, avagy irtani is.

Ilyenek volnának a következők:

1. Külföldről behozott szarvasmarha a gümőkór mentességet igazoló, hatósági szakközeg által kiállított bizonyítvány felmutatása mellett hozható csak be.

2. Ugy magán, mint állami és községi tenyésztő apa-anya állatok csak ismételt tuberculin kezelésnek alávetett állat s e körülményt igazoló bizonyítvány felmutatása mellett vehető fel.

3. Mondja ki az állam, hogy magán tenyésztőtől csak akkor vesz tenyészállatot, ha vagy a kerületi állami, vagy a törvény-

hatósági állatorvos hivatalosan igazolja, hogy a kérdéses tenyésztő állatállománya, vagy legalább is a vásárolni szándékolt állatok és azok szülei gümőkór mentesek.

4. Községi tenyész apa-anya állatnak csak oly állat vehető meg, illetve a megkötött vásár valamely magán tenyésztővel esetleg szövetkezettel, akkor tekintessék jogérvényesnek, ha a vétel tárgyát képező állat gümőkór mentessége igazoltatik az illetékes hatósági szakközeggel.

5. A járási gazdasági bizottság csak oly apa-anya állat tulajdonosának adhat ki tenyészigazolványt, a ki állatai gümőkór mentességét hatósági igazolvánnyal igazolja.

6. Oly tejgazdaságokba, melyekből a tej közfogyasztásra szállítatik, csak teljesen egészséges, minden, még nem fertőző tögybántalomtól is mentes állatok vehetők fel.

Tejgazdaságok tulajdonosai köteleztesse nek arra, hogy a tejelés céljaira beállított állataikat, okleveles állatorvossal — a meny nyiben a körülmények megengedik, lehetőleg törvényhatósági közeggel — állandó felügyelet alatt tartják. Köteleztesse nek minden betegség 24 órán belül való bejelentésre; a beteg állat teje a betegség tartama alatt a közfogyasztás alul elvonandó mindaddig, míg ennek oda bocsátását az arra illetékes szakközeg nem véleményezi.

8. Tehenészetek és tejgazdaságok állatai, különösen azok, melyek tejelnek, évenként 2-szer tuberculizandók a hatósági szakközeg által a fél megterhelhetése nélkül, melynek eredménye nyilvántartandó; betegnek talált állatok a tehenészetből legrovidebb idő alatt, a tejelők közül haladéktalanul vágóhidra viendők megfelelő becslés és kártalanítás mellett.

Ezen intézkedések, bár még nem elegendők gyökeres irtásra, a mai viszonyok között keresztül vihetők, vagy legalább is oly nagy akadály nem gördül keresztülvihetőségük elé, mint pld. ha egyenesen a kártalanítással való irtással kezdenők a gümőkór irtását Külföldön szerzett tapasztalatok szerint, ily esetben a szarvasmarha létszám rohamos fogyása, sok nehezségek okozója lehet. Mindamelllett állategészségügyi viszonyaink sokat javulnának s rövid idő alatt, anélkül, hogy a gazdaközönség érzékenyebb károsodást szenvedne, — mint a minőt majd kénytelen lesz szenvedni, ha e kérdés megoldását odázzák a hatóságok s idegenkedik tőle az érdekelt közönség is — ily módon a betegség terjedését erőlyesen lehetne korlátozni és számtalan nyomor elejét venni.

Betegh Lajos.

KISSEBB SZAKKÖZLEMÉNYEK.

Andropogen sorghum-mérgezés szarvasmarháknál. Indiában *sorghum*-mal tartják az állatokat s néhol, különösen a szarvasmarhák között — úgy látszik a telluricus viszonyok befolyása alatt — e növény súlyos veszteségeket okoz

Stephensen is hasonló esetet közöl. Az állatok súlyos hasi fájdalmakat külelnek s gyorsan felfuvódnak. A betegség nagyon gyors, néha guttaütésszerű lefolyású.

Church kimutatta, hogy e növény 21% kaliumot tartalmaz és ebből volna magyarázható épen a gyors lefolyás, a kaliumnak a szivre gyakorolt hatása következtében.

Pease kimutatta, hogy az ágak, illetve fiatal hajtások bogjaiban nagy mennyiségű kristályos, fehér salétromsavas kalium tartalmu anyag található.

Stephensen néhány mérgező hajtást vegyelemezett és azt találta, hogy abban 75% salétrom van; továbbá, hogy e só a növényben egyenlőtlenül van elosztódva; a hajtások és a levelek többet tartalmaznak, mint a szár. Az általa észlelt tünetek, gyomor és bélhurut, dobkór, kólika, levertség, bódultság, kifejlődését a növényben foglalt nagy mennyiségű

salétromsavas kaliumnak tulajdonítja, mely a talaj vegyi összetételével egyenes arányban áll. (The Journ. of Comp. Med. und Vet Arch., Journal de Méd. vétér. 8 zst. 1899. I.)

A tehenek castratiójáról. *Revony* a következő szempontokból figyelte meg a castrált (miskárolt) teheneket:

1. Fokozható-e a tejelválasztás?
2. A tejelés ideje hosszabbítható-e?
3. Minő befolyással van castrálás a hizékonyságra?

E fentiekben kívül, még annak a kérdésnek a tisztázására is tekintettel volt, hogy nymphomániás (üzekedő kór) állatok gyógyulnak-e e műtét után és hogyan?

Vizsgálatainak eredményéből az alábbiak emelendők ki:

1. Fokozható-e a tejelválasztás? Eredményesen hajtható végre és vannak olyanok, melyek egyáltalában nem operálhatók.

Elsők közé tartoznak az egészséges, jó conditióban levő, nem terhes, tiz évnél nem idősebb, jó és bő takarmányon élő és jó hygienikus viszonyok között élő tehenek.

A második csoportba sorolhatók a gümőkór, vagy bármely más betegségben szenvedő, kimerült, nagyon öreg vagy terhes tehenek, melyek nem kapnak megfelelő minő és mennyiségű takarmányt és nincsenek kielégítő hygienikus viszonyok között

2. A gümőkóros tehenen végrehajtott műtéthez csatlakozhatik hashártya gyuladás, méhközötti hashártya gyuladás, némelykor nymphománia még akkor is, ha e betegség a műtét előtt nem volt észlelhető.

3. Mielőtt a castratió végrehajtatnék, célszerű az állatot tuberculin próbának alávetni.

4. Egészséges tehenen végrehajtott műtét után megszűnik a nymphománia. A tejképződés fokozható, különösen nymphomániás állatokon; a tejhozam tartama meghosszabbítható, a hizékonyság fokozható.

5. Műtét után a tej jobb minőségű, összetétele állandóbb. E körülmény különösen akkor játszik szerepet, fontos szerepet, midőn a tej gyermekeknek vagy üdülőknak adatik táplálékul.

6. A tejhozam legalább is egy évig ugyanazon mennyiségnél marad, mint a mekkora a műtét alkalmával volt.

7. A Célszerű a castratiót akkor végrehajtani, mikor a tejhozam növekedőben van. (Journal de médecine vétérinaire et de Zootechnie, Lyon 1899. V.)

A katiczabogár lárvája a szőlőtermelők segédmunkása. „A Természet” című vadászati és halászati lapnak f. é. május 15. számában többek között a következő érdekes közlemény olvasható.

Perrand, a Villefranche-i szőlészeti állomás hivatalnoká észlelte, hogy a katiczabogár (*Coccinella septempunctata*) lárvái nagy előszeretettel pusztítják a szőlőmoly (Tartix ambigua Ibb.) hernyóit, melyek a szőlő virágzásakor oly nagy károkat szoktak okozni. Nem egyszer 20 katiczabogár lárvát talált egyetlen szőlőn oly igen hasznos munkájokkal elfoglalva. Mivel nincsen egyetlen eljárás sem, melylyel nagyobb szőlőszetben a szőlőmoly hernyóit biztosan s jutányosan le lehetne pusztítani, nagy hálaára vagyunk kötelezve a mi kedves kis jövendőmondó bogarunknak*) és álczáinak hathatós segédkezésökért. Amerikában nagyban próbálták a Coccinellák álczáinak levéltetűt pusztító tulajdonságát gazdaságilag értékesíteni az utóbbi időben oly végzetessé vált San José levéltetű ellen s Ausztráliából vittek be sok Coccinellát, de az első kísérlet az észak-amerikai hideg tél miatt nem sikerült; a bogarak elfagytak.

Betogh I.

A tehenek csecsbimbóján keletkező szemölcsök eltávolítása az által történhetik,

*) Eladó leányok szokták nyitott tenyerükön tartva a bogarat s a verőfény felé fordulva kérdezi: katiczabogár merre megyek férjhez? A merre repül aztán a kis bogár, arra lesz a jövendő otthon.

hogy több napon át a fejés után a tögyet a timsó erős oldatával megmossuk. Hatásos a szalonnával való bekenés is. Ezek az egyszerű szerek többet érnek, mint a használatos mindenféle maró szerek.

Borjunevelés A borjak szalmahasuságát sok tenyésztő öröklött hibának mondja. Ez helyes lehet. De sokszor tapasztalható, hogy intenzív takarmányozás mellett is szalmahasus lesz a borju, ha nagyon magasan lévő rácsból eszik, a mikor is csak nagyon kinyújtott nyakkal éri el a takarmányt s az által a háta behajlik. Gyöngén táplált és korán vemhessé lett állatok hajlanak a szalmahasusághoz. A legjobb mód, mi által a növendékmárhanak a hajlott háta és szalmahasusa elkerülhető, a legeltetés, a mely mellett az állat kénytelen a fejét lehajtani, úgy, hogy a nyakizmok megfeszülésével és a hátgerincz kiegyenesítésével egyenes marad a hát. A lehajlott hát ellenkezője az emelkedő hát, a minek oka a gyöngé állatoknak korai befogása.

Praktikus szókézülék. Legelő állatoknak szóása célszerűen eszközölhető a következő módon. Egy íróállványhoz teljesen hasonló állvány készítendő. Közvetlenül a teteje alá, a hol a kulcslyuknak van a helye, egy félhold alakú kivágás jön. Körülbelül 6 collnyira a földtől az állványt szögekkel egy czölöphöz erősítjük. Azért kell olyan közel a földhöz megerősíteni, nehogy a jószág a fejét aládugja és fölemelje. Az állvány szekrényét sóval megtöltjük. az állatok kíváncsiak lesznek, megakarják kóstolni, a só szagát megérzik, a félholdalaku nyíláson át, bedugják azon orukat és ez által a könnyen járó tetejét felemelve hozzájutnak a sóhoz. Ez igen jó módja a szóásnak, mely által elkerülhetjük azt, hogy az esőben a só föloldódjék, vagy a jószág szétszórja.

„Hypnot” új rovarölő szer. A francia „Revue horticole” ajánlja ezt az új szert, melynek összetétele nem ösmeretes ugyan, de ez nem akadály a használatának. Vizzel keverhető mindenféle arányban. Zöld levéltetvek ellen 60—70%, fekete levéltetvek ellen 40—50%, a vörös pók ellen 20%, 12—15% a fatetű ellen hatásos irtószert a növényre permetezve.

IRODALMI SZEMLE.

Hazai lapokból.

A „Köztelek”-ben *fejési átlag és a tehenek évi tejhozamának megállapításánál* használható eljárást ír le Wilfing Nándor. Bizonyos az, hogy még a tehenek egyedenként való produkciójának összehasonlításánál is jobban érdekelhet az, hogy hogy más tehenészetek fejési eredményeivel hasonlitsuk össze. Ehez az kellene, hogy egy tehenészetben a fejés eredményét minden egyes tehen után napról napra följegyezzük. Amde ez nagyobb tehenészetekben sok munkával jár és nagyon körülmenyes eljárás. Elérhető ez a tejhozam és a napi átlag kiszámításául alkalmazott következő eljárással.

A számítás alapját a probafejési jegyzék adja, melybe az egyenlő időközökben (hetenként, vagy legalább is kéthetenként mindig ugyanazon a napon) megejtendő probafejések eredménye a tehen leállításától elapadásáig jegyzendő.

Ha a tehen elapadása után a probafejéseken megmért tejmennyiségeket összeadva, az összeget a probafejési napok számával osztjuk, megkapjuk a *probafejési alap átlagot*. Példának okáért tegyük fel, hogy valamely tehéntől 42 heti probafejésen 329.25 liter tejet fejtünk, úgy $329.25 : 42 = 7.839$ liter az 1 probafejési napra eső átlag. Ezen átlaggal szorzandó most a tényleges fejési napok száma (elléstől elapadásig), mondjuk pl. 298, tehát $298 \times 7.839 = 2336$ liter s ez a tehen *évi tejhozama*. Ez utóbbit 365-tel osztva, megkapjuk az *évi tejhozam napi átlagát*, a fenti példánál tehát $2336 : 365 = 6.4$ liter.

A „*Borászati Lapok*“ ösmerteti a párisi akadémia elé terjesztett azon módszert, mely által a szőlőnövény-dugványok és a dugványvesszők által a filloxerának terjesztése megakadályozható. S ez a *szőlővesszők fertőztetése*. Már Balbiani kiderítette, hogy a sima vesszőkön levő filloxerapetek 10 perczen át 45—50° C. meleg vízbe merítve elpusztulnak. Ebből kiindulva kísérleteket tettek éves gyökeres vesszőkkel is. A kísérleteket a következő módon hajtották végre:

Elsőbben is egy 10 db. vesszőből álló csomagot mártottak 5 percig meleg vízbe, a melynek hőfoka a bemártás előtt 53° C., kivételkor pedig 51° C. volt. Másodszor újabb 10 drbos köteget 4 percig tartottak ugyanilyen hőfoku vízbe, végül ugyanezen eljárást ismételték újabb 10 drbos köteggel 3 percig. Az ily módon kezelt kötegeket hibontván, egyenként megfelezték és felét azonnal melegházba elültetve hajtani kezdték, másik felét pedig a rendes módon elértegették a tavaszi kiültetésig. Mindkét csoportba tartozó vesszők mellé ugyanannyi kontrol vesszőt tettek, melyeket nem kezelték a fenti módszer szerint. A tavaszi kiültetés nyomán a legszebb tenyészetnek indultak mind a melegházban hajtatott, mind a közvetlenül szabadba kiültetett példányok. Bebizonyult ennél fogva 53° C. vízbe 5 percig való bemártása mellett, hogy a filloxera petéit megöli, a legkevésbé sincs ártalmára sem a sima, sem gyökeres vesszőnek. És ezt szőlősgazdáinknak is minden alkalommal a hozatott szőlővesszőknél alkalmazni, mert a semmibe sem kerülő óvó eljárás megadja a biztonság sokat érő tudatát.

A „*Szőlészeti és Borászati Lap*“ igazán hasznos közleményei közül a legutóbbi számban *ültetési irányelveket* találunk, melyeket minden kezdő szőlősgazda haszonnal értékesíthet. Rigolirozás előtt a földet megtrágyázni nem szükséges, mert a forgatással nagyon mélyre kerülő trágya a földben levegő hiánya miatt változatlanul marad, az új szőlő nem veszi tehát hasznát. Az új szőlő növekedésére nagyon előnyös, ha az akár oltvány, akár európai gyökeres, akár európai vagy amerikai sima vessző venyigéjét ültetésekor trágyás földdel, vagy komposztal veszszük körül. A rendes trágyázási turnust új szőlőknél a kiültetés utáni második év őszén kezdjük meg. Ha a telepítendő földben már régen nincs szőlő, úgy czélszerű azt néhány évig jól trágyázva szántani és kapásnövények által porhanyítani. Rigolirozás után csak a legszükségesebb egyengetési munkát végezzük. Ha egyengetni szükséges, forgatás előtt végezzük azt. Ami az ültetést illeti, a ritka ültetéselőnyeit már belátták, de még nem követik. — Hegyoldalon, a hol keresztművelést kell alkalmazni, a sortávolság 150 cm.-nél, a tőketávolság 120 cm.-nél kezdődhetik. Czélszerű, ha a két tőke közt szemben áll a felső tőke. Sik földön 125 cm.-nél háromszögben ültetve sűrűbb ne legyen. A mi éghajlatunk alatt legalább is 50 cm. hosszú vesszőket kell ültetni. Az ültetés gödrökben történjék. A használatban lévő kecskeláb és más fajta furóka talajt összeszorítják s velök csak tökéletlen, bizonytalan és költségesebb munkát lehet végezni, mint a gödörbe való ültetéssel.

A „*Kísérletügyi Közlemények*“-ben érdekes tanulmány van a *gabona rozsda betegségéről, különös tekintettel a buza rozsdejára*. Sajnos, már is nagyon aktuális a tárgy, mert a Bácskából jönnek már a Híóbbírek, hogy a rozsda fölütötte a fejét. A m. kir. növényélet- és kórtani állomás Magyaróváron s az ország 22 különböző helyén kísérleti telkeket szervezett, azok kezelői a legminuciózusabb részletekre kiterjedő kérdőíveket kaptak, melyekből megállapíthatók lesznek a rozsda betegség föllépésének okai és körülményei. Az adatok beérkeztek és feldolgozás alatt vannak. A „K. K.“-ben *Linhart György* ösmerteti a betegséget. Tapasztalatai szerint legtöbb kárt okoz a búzán a sárga rozsda (*Puccinia glumarum*

Eriks. et Henn.), kevesebbet a barnarozsda, még kevesebbet a fekete. Közli Eriksson megfigyeléseit a rozsda jelentkezésére és terjedésére befolyással levő okokról. Ezek: 1. A gabonatóbla fekvése és a víz közelsége; 2. A talaj fizikai tulajdonsága; 3. a talaj vegyi tulajdonságai; 4. az elövetemény; 5. a vetés ideje; 6. a vetési mód; 7. az időjárás; 8. a szomszédos növényzet; 9. a buza féleségei; 10. óvszerek a rozsda ellen. Amire a gazda működése befolyással van, az a talaj fizikai és vegyi tulajdonsága, az elövetemény, a vetés ideje és a vetési mód. A talaj foszfortartalma sietteteti a gabona érését s ez által megóvjá azt a rozsdától, a talaj nitrogéntartalma az ellenkező hatást fejt ki. A talaj fizikai állapota olyan szempontból bir fontossággal, hogy a növény fejlődésének kedvez-e. Száraz talajban való vetés, ha utána száraz időjárás következik, már kedvező a rozsda fejlődésére, mert késlelteti a növény fejlődését. A vetés idejét illetőleg a korai őszi vetés ajánlatos. Az a vetési mód, a mely legalkalmasabb a gabona gyors fejlődésének és a korai érésnek előmozdítására egyszersmind a rozsda ellen is a legjobb. (éber.)

Külföldi lapokból.

Adjunk-e répát a hizóökröknek, vagy ne?

„Nagyon eltérő véleményt hallani gazdák és tenyésztőkötől ezt a kérdést illetőleg. „Nem kell a répa“, „hol a répa?“ Olyan eltérő vélemények, melyeket tiz hizláló közül öt-öt a magáénak tart. Egy régi hizlálónál jártamban az ökröknek előkészített takarmányt vizsgálva, nem láttam abban répát. „Hol van a répa belőle?“ — kérdeztem. „És ha ingyen kapnám a répát, akkor sem kellene“, volt a válasz. Ez teljesen új volt előttem és meggyeztem magamnak. A következő télen azt mondtam béresgazdámnak, hogy répa nélkül akarok hizlálni. Elbámulva nézett rám és kifejtette, előttem, hogy akkor nem sokra fogunk menni. Hizlaltam hát a régi mód szerint. A rákövetkező télen azonban már eltértem ettől és hizóökreimnek jó szénán kívül lenmagpogácsát, gyapotmagpogácsát, és paszulyliszt takarmányt adtam naponként háromszor és kétszer künn itattam a jószágot. És a hizóökreim jobbak voltak, mint bármikor ennek előtte, a mikor naponként 25 kg. répát etetem föl velük. Nem azt akarom ezzel mondani, hogy a répa teljesen haszontalan a takarmányozásnál. Fialtal jószágnak és meddő teheneknek szecsakával keverve nagyon jó, de arra rájöttem, hogy hizláló takarmányban nincs helye.“ Ruby. (*Agricultural Gazette*.)

A **szarvasmarha gümőkórjának gyógyító szere a szabad levegő**. Egy hollandi tehenészetben Laméris 76 tehenet beoltott tuberkulinnal, mire 40 tehen reagált. Mind a tehenet kihajtották a legelőre, a hol a nyáron át voltak, a reagáltak elkülönítve a többitől. 15 tehen, mely a tavasszal reagált, most a beoltásra nem mutatott reakciót. Úgy látszik tehát, hogy a legelőn való tartózkodás gyógyította meg őket. Az bizonyos, hogy a 15 tehenen később sem lépett föl a betegség, úgy, hogy Laméris egészen határozottan állítja, hogy: 1. A tuberkulózis gyógyítható, különösen kezdetben és 2. a szabad levegő nagyon jó gyógyító hatással van. A mit egyébként a tüdőbeteg emberek részére létesített sanatoriumok is bizonyítanak, a hol ugyan csak a szabad levegő a fő gyógyszer s a hol gyökeres gyógyulás áll be a kezdődő betegségek 20 százalékánál. (*Journal d'agriculture pratique*.)

„A sertésvész terjedése Magyarországon.“

„A cseh helytartóság hivatalos lapja április 20-iki számában kimutatja, hogy Magyarországon a sertésvész 400 községben, 51 vármegyében uralkodik és miután Magyarország Erdélylyel, Horvát- és Szlavonországgal és Fiumével együtt 72 vármegyére oszlik, bátran állítható, hogy egész Magyarország fertőzve van a sertésvészszel. Az 1899. szeptem-

ber 21-iki, a magyar sertéskivitel szabályozó rendelet szerint a fertőzött községekből és azokkal szomszédos községeiből a kivitel el van tiltva. Az Ausztriába behozott állatszallítmányok csak a megérkezésükor lesznek állatorvosi vizsgálatnak alávetve és ha a betegség konstatalható, akkor zárják el a szállító községet és szomszédos községeit. Ezzel az eljárással azután olyan sok fáradsággal és gondnal fölépitett sertéstenyésztésünk állandó fenyegető veszélye a sertésvész és ezenkívül a tenyésztés és hizlálás jövedelmezőségét csökkenti az árdepresszió. Tény, hogy a múlt év óta a malacok ára cca 20—30%-el, a hizott disznók ára cca 10—20%-el lezállt. Micsoda célja van hát annak a néhány ezer forint, a sertéstenyésztés érdekében adott szubvencziának, mikor az egész tenyésztési ágat tönkreteszszük az által, hogy Magyarországnak kiszolgáltassuk. — Azok a határozatok, melyeket a német gazdatanács választmánya április 5-én hozott, minél előbb érvényre emelendők, mert csak ez által hárítható el a sertéstenyésztés és hizlálás megsemmisülésével fenyegető veszély.“ — Ezt írja a „*Deutsche Landwirt*“ legutóbbi számában. Mit czafoljunk meg előbb ezekből a hihetetlen rossz akarattal és sviháksággal összeállított vádakkból? A magyar kir. földművelésügyi miniszter hivatalos ápril 29-i kimutatása szerint a sertésvészes községek száma 219 és nem 400. Mi ennek hiszünk, amannak nem. A községekre a zárlatot nem az osztrák állatorvosok mondják ki, ha a szállítmányban sertésvész lépett föl, hanem a magyar állatorvos, ha sertésvész eset van a községben. A német gazdatanács április 5-i határozatából és a Skrbensky-féle indítványoktól pedig nem félünk, mert bízunk a miniszter nyilatkozatában: „Ez az egyezmény kiegészítő része a kiegyezésnek. Azzal áll, vagy bukik.“

E. E.

Rég ismeretes, hogy a nitrificatio laza, nedves talajban gyorsabban megy végbe, mint a nehéz kötött talajban. Ezt annak tulajdonították, hogy a kötött agyagos talajban nincs annyi levegő. Prof. T. Schlösing (francia) azonban kimutatta, hogy ez tévedés. Mert a nehéz talajban a kellő viz hiánya miatt nem fejlődhetik ki a kellő bakterium működés. — Ugyanis a nehéz talaj földrészesekéi oly erősen megköve tartják a vizrészeseket, hogy a növények nem képesek a megélhetésükhez szükséges vizet a talajtól elvenni. Épen ez akadályozza a baktériumok tenyészését is, melyek teljesen növényi módra táplálkoznak. Hogy a nehéz talajban is kellő gyorsasággal mehessen végbe a nitrificatio, sokkal több nedvességre van szükség, mint a könnyű talajban. Schlösing 6-féle talajt állított össze, homokból, agyagból s mészből. Mindenikhez egy bizonyos mennyiségű kénsavas ammoniákat kevert s január 14-től márczius 27-ig keletkezett nitrogén vegyületek nitrogénjét meghatározta. A kezelés, mind a 6 talajnál azonos volt. 00.5%-nál valamivel kevesebb meszet adtak mindenik talajnemhez. Mindenikhez 9% vizet adtak. A hőmérsék 26—27° C. volt.

Ugy találták, hogy a nitrificatio legtökéletesebben megy végbe, olyan keverékben, mely áll: 90 rész homokból és 10 rész agyagból. Ebben az esetben a hozzá kevert 94 rész ammonium sulphat alakult át nitráttá, a bele kevert mennyiségből. Tiszta homokban 83% alakult át. Olyan talajban, melyben 75 rész homok, 825 rész agyag volt, az ammonium sulphat nitrogénjének csak 66%-a alakult át, mignem 70 rész homok és 30 rész agyag keverékében csak 10% alakult át.

A második kísérletet rendes szoba-hőmérsékben (18—20° C.) hajtották végre és a meszet kettős adagban keverték bele a kísérleti földbe, vizet 8.6%-ot. — Ugy találták, hogy a 80 r. homokból és 20 r. agyagból álló keverékben az ammoniumsulphát összes nitrogénje átalakul nitráttá, míg ha 90 r. homok és 10 rész agyag lett összekoverve, csak

66%, alakult át; továbbá 70% homok és 30% agyagból álló keverékben csak 2.7%-a a nitrogénnek, alakult át.

A harmadik kísérlet-sorozatban a talaj állott 70 r. homok 30 r. agyagból s egy kevés mészből. Víz 9—10% ot adtak hozzá. Az ammuniamsulphát azon parcellákban alakult át teljesen, melyeket jobban öntöztek, míg abban a táblában, mely kevesebb öntözésben részesült csak 80% alakult át. Ezek a kísérletek határozottan bizonyítják, hogy nem a levegő hiánya, hanem az agyagos talajba a rendelkezésre álló víz hiánya hat hátrányosan a nitrificatio folyamatára. — (The Agricult. Gazette.)

EGYLETI ÉLET.

Meghívó. Az „Erdélyi Gazdasági Egylet” igazgató-választmánya 1900. évi május hó 30-án, (szerdán) d. u. 4 órakor rendes ülést tart, melyre a tagokat tisztelettel meghívja

Az elnökség.

Tárgysorozat:

1. Mult IV/30-iki ülés jegyzőkönyvének felolvasása.
2. Jelentés a pénztár április havi forgalmáról.
3. Miniszteri leiratok a sertésvész elleni körrendelet és a Brehm-féle állattan tárgyában.
4. A Sepsi-Szent-Györgyön rendezendő gazda-értekezlet ügye.
5. A kolozsvári 21. honvéd gyalog ezred beadványa szállítási ügyben.
6. A lapfelügyelő-bizottság jelentése.
7. Indítvány egy tojásszövetkezet alakítását illetően.
8. Ülés napjáig beérkező tárgyak.
9. Indítványok.

VEGYES KÖZLEMÉNYEK.

Heti szemle.

Időjárásról beszélni most alig lehet, csak jajveszékelni az időjárás fölött. Most látni csak tisztán, micsoda károkat okozott a hónap közepi három fagyos szent. Közel száz község eddigi fáradságának gyümölcse és reményességének alapja ment teljesen tönkre. Nem lehet szó az elővigyázat hiányáról sem. Az aggodó szőlősgazdák máglyákat gyújtottak, papirtölcsérekkel védekeztek egész éjjel, mégis mikor a nap kisütött, összefonnyadt, fekete, elfagyott levelekre estek sugarai. A kár rengeteg nagy. De e fölött siránkozni most már meddő dolog. Most már a tönkrement szőlőbirtokosok fölségélyezéséről gondolkodjunk. Az állam megkönnyítette annak idején az 1891. I. t. czikkkel a szőlők felújítását s most, mikor ennek a felújításnak a gazdák még hasznát nem vették, de most rengeteg súlyos terhét kell éreznük, most már az állammal kell az existenciájukban fenyegetett szőlősgazdák segítségére menni. Csak pártolni lehet tehát azt az indítványt, melyet *Bernáth Béla* orsz. képviselő Zemplénvármegye törvényhatósági bizottságának legutóbbi ülésén terjesztett be s melyet a törvényhatósági közgyűlés egyhanguan elfogadott.

»Irjon fel a vármegye törvényhatósági bizottsága a képviselőházhoz:

1. A szőlőterületek adókedvezményére vonatkozó 1891 I. t. cz. oda módosíttassék, hogy az az esztendő, a melyben nagymérvű kárt okozó elemi csapás éri a szőlőterületet, esetleg a következő év is, a tíz évi adómentességbe ne számítassék be.

2. Ugyancsak oda módosíttassék az 1896. V. t. cz., hogy az agrárkölcseönt élvező szőlőbirtokos abban az esztendőben, a melyben nagymérvű kárt okozó elemi csapás éri szőlőterületét és az erre következő esztendőben, az esedékes részletfizetésre kötelezve ne legyen, illetve ezen évekre a visszafizetésre nézve halasztási kedvezményben részesüljön.

*

A földmivelségi miniszter közzétette a vetések május 10-iki állapotát. A buzavetések közül a koraiak jobbak, a későiek ritkák és kevésbé bokrosodtak; országrészünkben kielégítőek. Ha figyelembe vesszük azt, hogy a búzának még mennyi viszontagságon kell keresztülmennie addig, amíg belevág a kasza, a terméskilátásokról még hozzávetőleg is alig lehet beszélni. Az az egy azonban szinte bizonyosnak látszik, hogy valami jó termés nem lesz. Lehet jó közepes, gyenge közepes, és közepen aluli, de jó aligha. Legalább ha a mostani állapotot vesszük bázisnak. Az alföldön a legkülönbözőbb búzákat látni. Buja, szárba menő, szép zöld búzákat és ritka, sárgás vetéseket, sőt még olyanokat is, melyek sűrűn, szinte buján állnak, de nem nőnek. A mult héten Csongrád- és Békés-vármegyében erős jég volt, mintegy 30% kárt okozva a búzában. A Bácskában a rozsdá ütötte föl a fejét. A bérczes hazában kielégítően állnak a vetések a bizony erős optimizmus kell a jó termésben való reménykedéshez.

*

A hazai terméskilátások hivatalos közlése és a konsulok jelentései most nem annyira abból a szempontból érdekelnek, hogy megtudjuk, milyen termésünk lesz, hanem inkább azért, hogy azt lássuk, a tőzsde hogyan fogadja a híreket. Azon ugyan régen tustünk, hogy vakon elhiggyük azt, hogy a tőzsdei árak csupán a termések szerint alakulnak, de tudjuk azt is, hogy a hivatalos és nem hivatalos közléseknek is jut szerep az árak alakításánál. Látjuk, hogy a nem éppen kedvező hazai és külföldi terméskilátások következtében a buza ára lassacskán csak kezd szilárdulni és remélhető, hogy közepes hazai termés mellett is megmarad az 50 kg.-kenti 8 K. ára, mert a készletek megcsappantak, a külföldi terméskilátások nem kedvezőek s mert a rozs- és tengeri vetések nagyon is gyöngén állanak. Hogy a tőzsde e szerint fogja e alakítani az árakat, azt nem tudjuk, nem is hisszük vakon, mindenesetre reméljük azonban.

*

A gazdatiszti törvényjavaslat most teszi meg azt az utat, mely törvénynyé válásához szükséges. A képviselőház földmivelségi bizottsága letárgyalta és elfogadta a javaslatot, kevés módosítást ejtve azon. Az első szakasz ama rendelkezését, a mely szerint gazdatiszt az, a ki másnak gazdaságában a gazdasági igazgatás, kezelés vagy ellenőrzés rendszerinti tennivalóinak fizetésért való ellátására legalább egy év tartamára szerződik, hosszabb tanácskozás után ekként állapította meg a bizottság: „gazdatiszt az, a ki másnak a gazdaságában, a gazdasági igazgatás, kezelés vagy ellenőrzés a magasabb műveltséget feltételező rendszerinti tennivalóinak fizetésért való ellátására írásban legalább egy év tartamára szerződik.” Nem tartjuk szerencsésnek a szakasznak ezt a módosítását sem, mert nem „magasabb műveltség”, hanem teljes szakképzettség kell ahhoz, hogy valaki a gazdaságot okosan és hasznosan kezelhesse, vagy igazgassa. A gazdasági munka ellenőrzéséhez már csak szakértelem, ügyesség, szemesség és lélekösmereteség szükséges. A szakképzettséget csak felsőbb gazdasági tanintézetek adják meg, jó ellenőr kellékeit a földmivésiskolák is szolgáltatják. Ha már elesett az a distinkció, hogy gazdatiszt csak az oklevéllel bíró: az igazgatás, kezelés és az ellenőrzés között kellene tenni a megkülönböztetést.

*

Az osztrákok csak nem nyugosznak meg a sertéskiviteli egyezményben. Az osztrák mezőgazdasági tanács, mint Bécsből jelentik, ma ülést tartott, a melyen *Giovanelli* földmivelségi miniszter elnökölt. *Lobkovits* herceg arra kérte a földmivelségi minisztert, hogy fordítsa figyelmét a sertésbehozatal tárgyában Magyarországgal fennálló egyezményre. Sertésállományunk fertőzése, ugymond, már is t. ny. *Morsey* azt ajánlotta, hogy a határt hermo-

tíczze zárjuk el a magyar sertésbehozatal elől. *Pirkó* azt indítványozta, hogy hívják föl a kormányt, hogy a míg a sertésbehozatal Magyarországból meg van engedve, függessze föl az 1899. május 22-iki rendelet végtehatását és a sertésvész elleni védekezésre vonatkozó 1895. 9-iki rendeletet azonnal léptesse ismét érvénybe, továbbá bizassék meg a mezőgazdasági tanács, hogy vizsgálja meg és esetleg indítványokat tegyen arra nézve, hogy a Magyarországgal fennálló egyezményben mely módosítások volnának kívánatosak. Hosszabb vita után *Lobkovits* herceg kezdsét egyhangulag tudomásul vették és az ügy további tárgyalását a mezőgazdasági osztályra bízták. Az ilyen, a zsebet tangáló kérdésekben bámulatos egyetértés van az osztrák urak közt. De ebben a kérdésben egyetért az egész magyar gazdaközönség és a magyar kormány is, a mi által az osztrák egyhangú határozatok jelentőség dolgában sokat veszítenek, unalmaságban sokat nyerne. Nem veszélyesek, legföljebb bosszantók. *Spectator.*

— **Meghívó.** Az „Erdélyi Gazdasági Egylet”, Háromszék megye gazdabizottságának közreműködésével folyó évi június hó 5-én, pünköst harmadnapján, délelőtt 9 órakor Sepsi-Szent-Györgyön, a városháza dísztermében *Országos Gazdaértekezletet* rendez, melyre minden érdeklődő gazdát meghívunk hazafias tisztelettel: Cs. Szabó József f. h. t. az „E. G. E.” elnöke, H. Pótsa József v. b. t. t. főispán, g. biz. elnök. Program: *Június 4-én*: I. A délutáni vonatokkal érkező vendégek fogadása a vasuti állomásnál. (Elszállásról a szállástrendező bizottság gondoskodik.) II. Este 7 és fél órakor: ismerkedési estély a városi nagyvendéglőben. Étkezés étlap szerint.

Június 5-én: I. Délelőtt 9 órakor: értekezlet a város dísztermében a következő tárgysorozattal:

1. Az adóreformról. Előadó: Cs. Szabó József;
2. A székelykérdésről, székely kisgazdák gazdasági viszonyairól. Előadó: dr. Székely György;
3. Az erdélyi magyar fajta szarvasmarha és tejtermelésünk. Előadó: dr. Szentkirályi Ákos;
4. Háromszék vármegye hitelviszonyai, különös tekintettel a földhitelre. Előadó: dr. Bodor Tivadar.

Az előadott tárgyakhoz minden résztvevő — a jelentkezés sorrendjében — hozzá szólhat. II. Déli fél kétórákor: közebéd a városi nagyvendéglőben. Egy teríték ára 5 korona. III. Délután 4 órakor: a lókiállítás és a város meglektéte. IV. Este 8 órakor: a városház dísztermében tánczszal összekötött estély. Rendezi a sepsi-szentgyörgyi jótékony nőegylet.

Június 6-án. Reggel 6 órakor: kirándulás Málnás fürdőre a szénsavgyár megtekintésére s onnan Előpatak fürdőre.

Az értekezleten, közebédén és a kirándulásokon résztvenni óhajtók felkértenek, hogy egy levelező-lapon jó előre jelentsek be magukat „S. Szent-György város polgármesteri hivatalánál”, hogy esetleges elszállásolásra stb. gondoskodni lehessen.

— **Transsylvania conserv-gyár, mint szövetkezet** Déván. Ezen vállalat f. hó 20-án gróf Bethlen Miklós főispán elnöklete alatt, élénk érdeklődés mellett tartotta alakuló közgyűlést; ez az alakulást elhatározta, az alap-

szabályokat megállapította, továbbá megválasztotta az igazgatóságot és felügyelő bizottságot, a mint következők:

Gróf Bethlen Miklós főispán elnök, gr. Thoroczkay Miklós orsz. képviselő alelnök, Andreics János bányaigazgató, Binder Vilmos erdőmester, br. Jósika Gábor orsz. képviselő, Kenderessy Árpád és Lázár László birtokosok, Mara László alispán, Menking Frigyes bányaigazgató, dr. Mihu János birtokos és bankigazgató, Simon Sándor conservgyártó, Steinmann Frigyes birtokos, Stiene János nagykereskedő, Szöllősy Lajos bankigazgató, igazgatósági tagok;

Báró Bornemisza Tivadar birtokos, Drottleff József nagyszabasi polgármester, Hajduczky József realisk tanár, dr. Munteán Aurél ügyvéd és báró Nopcsa Elek orsz. képviselő felügyelő bizottsági tagok.

Szívélyesen üdvözöljük ezen nemzetgazdaságilag hasznos vállalatot s minthogy ez szövetkezeti alapon létesült, jegyzések folyton történhetnek m. p. egyelőre díjmentesen.

Ajánljuk vidékeink valamennyi gazdasági tényezőinek, u. m. birtokosoknak, kerttulajdonosoknak, bankoknak, kereskedőknek stb., hogy mennél számosabban lépjenek be a szövetkezetbe, mert mennél tágabb körök támogatják és mennél nagyobb a rendelkezésre álló forgó tőke, annál távolabbi vidékeket vonhat működési körébe a szövetkezet, hazánk erdélyrészi vidékei anyagi fellendülésének érdekében.

Egy részjegy ára tudvalevőleg csak 50 korona, mely bizonyos részletekben befizethető. A gyár működését már az idén kezdi meg.

— **Gazdasági ismétlő-iskolák néptanítóknak.** A földművelésügyi miniszter a gazdasági ismétlő-iskolák vezetésére hivatott néptanítók gazdasági kiképzése céljából folyó évi július hó 1-től 28-ig az adai, lugosi, kecskeméti, rimaszombati, nagy-szent-miklósi földművelés-iskolákon, továbbá ugyancsak folyó évi augusztus hó 2-től 29-ig az adai, pápai, kecskeméti, jászberényi, hódmezővásárhelyi, rimaszombati, csákvári, nagy-szent-miklósi, szent-imrei, *algogyi*, lugosi, csabai, karczagi, szabadkai földművelés-iskolákon 20-20, összesen 280 néptanító számára négyhetes gazdasági tanfolyamokat rendez. A négyhetes tanfolyam tartamára minden fölvetett néptanító egyszáz (100) korona átalányban részesül, melyből utiköltés, ellátás, szóval minden költség fedezendő lesz. Tanfolyamokra tényleg alkalmazásban levő oly néptanítók vétetnek föl, kik mezőgazdasági tanfolyamon még részt nem vettek. A tanfolyamra való fölvetelre a tanítók az illetékes vármegyei tanfelügyelőségek útján jelentkezhetnek.

— **A borellenőrző bizottságok működése.** A kereskedelemügyi miniszter a földművelésügyi miniszterrel egyetértőleg fölkerlte a belügyminisztert, utasítsa a törvényhatóságokat, hogy a területükön levő borellenőrző bizottságok eddigi működéséről tegyenek jelentést s a borellenőrző bizottságok szervezeti szabályait és ügyrendjét terjeszszék föl; továbbá, hogy a megállapított borellenőrző bizottsági szabály- és ügyrendminta szerint ez ideig megalakított borellenőrző bizottságok eddigi működéséről tett jelentéseinek fölterjesztése elrendeltessék.

— **Az állattenyésztés föllendítéseért.** A földművelésügyi kormány a szarvasmarhatenyésztés országos nivelójának emelésére, hogy a szarvasmarhaállományba fektetett tőke lehető legjobb kamatozását biztosítsa, nagy tevékenységet fejt ki 918.130 koronával terhelte meg tárczáját a szarvasmarha köztenyésztés emelésére. Legközelebb 1828 bika, 1148 sertés, 108 kos és 2894 kakas osztatott ki. Valamennyi apaállatt kedvezményes áron adatott a községeknek s a kedvezmények 266.757 koronát tettek ki. Ezenkívül, hogy a kisgazdák becságyát fokozza, a kezükön nevelt tenyésztőket díjazására 48.531 koronát utalványozott a földművelésügyi miniszter. Mivel azonban a köztenyésztés ez ága egyre na-

gyobb igényeket támaszt, a községeknek jó tenyészállatokkal való ellátására indított akciót Darányi miniszter még kiterjedtebb módon akarja megindítani.

— **Buzák és lisztek tanulmányozása.** A földművelésügyi miniszter rendeletére a kísérleti központi bizottság múlt hó 18-án megtartott ülésében elhatározta, hogy a magyarországi és külföldi buzákat és lisztek tüzetesen összehasonlíttassanak s az ország 50 részében termelési kísérletek végeztessenek. A botanikai részt Linhart György, a növénytermelésit Cserhádi, a chemia-technológiai részt dr. Kosutány Tamás tanár fogja végezni. A kísérletek egyelőre 10 évig fognak tartani s így remélhető, hogy érdemleges munkát végezhetnek.

— **Meghívó.** A Gazdasági Egyesületek Országos Szövetsége karöltve a Nyitrai megyei Gazdasági Egyesülettel folyó május hó 31-én, csütörtökön *fogatós kapáló gépversenyt* rendez Tótmegyeren a Károlyi Lajos gróf uradalmában. A verseny reggel 9 órakor kezdődik. A versenytér közvetlenül a vasuti állomás mellett van. A verseny igen érdekes lesz, miután több új szerkezetű gép kerül bemutatásra. A vendégek ellátásáról a vasuti vendéglős gondoskodik.

— **A szivarozás és a tuberkulózis.** Sokan állították már, hogy a szivarok készítésekor a munkásokból a tuberkulotikus bacillusok a szivarokba átmennek, s így a betegséget a szivarozók között terjesztik. Dr. Kercz eme állítások folytán vizsgálatot tartott, melynek eredményeképp kijelenti, hogy a tuberkulizist ily módon megkapni lehetetlen. Igaz ugyan, hogy a bacillusok a szivarok készítésekor átplántálódhatnak, miután azonban a dohánygyárak a szivarokat csak pár hóval elkészítésük után szállítják el, s ez idő alatt a szivarok még nedvesek, így még ha volnának is rajtuk bacillusok — addig azok mind elpusztulnak.

— **Agrárius herczeg.** A csatornázás és hajózás előmozdítására alakult bajorországi egyesület a napokban tartotta Straubingban tízedik közgyűlését. Az ismerkedő estélyen az egyesület pártfogója, Lajos bajor herczeg hosszabb beszédet mondott, a melyben kiemelte, hogy a mint annak idején a szorongatott iparon segítettek vámokkal, úgy most a szorongatott mezőgazdaságon kell segíteni. Megérjük még, hogy a mezőgazdák épugy fogjanak víziutakat követelni, ahogy ma vasutakat kérnek. A herczeg azután a bajorországi hajózási viszonyokat ismertette és kiemelte annak a szükségességét, hogy a bajor dunagőzhajózási szubvencziót kapjon a birodalomtól éppen úgy, mint a német postagőzös-járatok.

— **Ujítások az orosz gyümölcszállításnál.** Szentpétervári főkonzulátusunk márczius havi jelentésében írja, hogy az orosz császári gyümölcszállító-társaság lépéseket tett az iránt, hogy a különleges vasuti kocsikat szaporítsák és ezeknek berendezését megjavítsák, különösen a szellőztetőket, a kettős tetőket, padlók és fedélzet tekintetében, hogy a gyümölcs ily módon egyrészt nyáron a tulságos felmelegedés, másrészt pedig télen a fagyás ellen kellő oltalmat találjon. Konzulátusunk megjegyzi, hogy a kérelemnek előreláthatólag fogamatja lesz.

— **Magyar mezőgazdasági munkások Németországban.** A Rheinheseni gazdasági egyesület, hogy a nagy munkásihányon segítsen, egynehány hónap előtt mezőgazdasági munkásokat és munkánsókat hozatott Dél-magyarországból. A munkások 220 280 márka, a munkánsók 150—160 márka évi bért kapnak. Ez a munkaerő oly jól bevált, hogy az egyesület nagyobb számú munkást, — egész családokat — szándékozik letelepíteni.

— **A m. kir. mezőgazdasági muzeum egyik fő látványosa a fővárosnak, különösen a vidékről fölrándulók számára.** E muzeumban hasznos és kártevő állatok gyűjteménye, növénytermelési, kertészeti, gyümölcsészeti, szőlészeti, állattenyésztési baromfitermesztési, méhészeti, selyemtermelési tárgyak, gép- és

eszköz-moделlek, talaj- és műtrágya-minták, emléktárgyak, épület-modellek, statisztikai kimutatások stb. láthatók. A muzeum, mely a VII. ker., Kerepesi-ut 72. számú házban van elhelyezve, a hétfői és ünnepek követő napok kivételével naponként d. e. 9 órától d. u. 1 óráig van nyitva és látogatása ingyenes.

— **Mezőgazdaság.** Általánosan ismert tény, hogy háziállataink szervezetére a tavaszi változó időjárás, az istállótetésről a zöldségek felé való átmenet nem marad befolyás nélkül és különösen növendék-marha, sertések, juhok, baromfiak stb.-nél gyakrabban mint bármikor járványos betegségek lépnek fel. Igen ajánlatos tehát ezek ellen idejében alkalmas præservatív-szerket alkalmazni; mint a minőknek a Kwizda-féle korneuburgi marha-táppor, Kwizda-féle restitutions-fluid, Kwizda-féle sertéspor, Kwizda-féle hashajtó juhoknak, Kwizda-féle baromfi-por tyukok, kacsák, ludaknak stb. stb. éveken át beváltak.

— **Tekintetes Kálai Lajos urnak.** az első pozsniczki gazdasági gépgyár vezérképviselőjének, Budapest, VI., Gyár-utca 50. *Elismerő bizonyítvány.* Mely szerint örömmel tanúsítom, hogy az Önöktől vásárolt 4 lóerejű gőzmotor, mely a gőzfejlesztésre, mint csekély tüzelőanyag fogyasztásra *felülmúl minden más gépet.* Ugy az Önöktől vett 30" "ADP" jegyű szabadalmazott kettős tisztító szerkezetű cseplőgép egyszerű kiállítására, valamint *iszta s nagy munkaképessége — naponta — 90 mm-ássa,* minden tekintetben kielégített és mindenkinek melegen ajánlom a készséggel szolgáló felvilágosítással *avagy üzemben is gazdaságomban megtekinthető.* Harangláb, (Erdély) 1899. szeptember 17. *Somai Gyula,* földbirtokos és haszonbérlet. — Felhívjuk szíves figyelmét olvasóinknak a cég mai hirdetésére.

KÖZGAZDASÁG, ÜZLET, FORGALOM.

Budapesti gabonátözsde.

I. Készárúüzlet. (Május 24.)

Buza 7-35—8-35. K.-ig.

Rozs 6-80—7-20 K.-ig.

Takarmányárpa 5-60—6-10 koronáig.

Zab 5-10—5-65 koronáig.

Tengeri 5-55—5-70.

Kolozsvári piac.

A csütörtöki (május 24-iki) **hetvásáron** a következő gabona-árakat jegyeztük föl.

Buza métermázsánként K.-tól 12.40—14.60 K.-ig.

Rozs " " " 11.80—12.15 "

Zab " " " 08.00—08.40 "

Árpa " " " 09.50—10.50 "

Kukoricza " " " 10.50—10.70 "

A

Magyar Jelzálog-Hitelbank

Képviseletége Kolozsvártt

(Jókai-utca 2. sz., gr. Rhédey-ház, I. em.)

Az intézet alapitókéje 30 millió korona.

4%-os és 4 1/2 %-os

Záloglevélkölcsönök

nyujt és pedig 4%-os kölcsönt földbirtokra: 50 évi törlesztéssel 5 százalékkal.

nagyobb városokban fekvő házakra 40 évi törlesztéssel 5-40 százaléknai évi részletfizetés mellett és magasabb leszámítási árfolyam mellett 4 1/2 %-os záloglevélkölcsönök földbirtokra 50 évi törlesztéssel 5-40 százalékkal és nagyobb városokban fekvő házakra 42 1/2 évi törlesztéssel 5-65 %-os évi részletfizetés mellett.

A jelzálogul felajánlott erdélyrészi ingatlanok értéke és a megszavazandó kölcsön összegére nézve **az Erdélyi Gazdasági Egylet** bizalmi férfai adnak véleményt. (1.)

A bank képviseletésénél kaphatók 4% és 4 1/2 %-os záloglevelek, 3% -os és 4% -os nyereseménykötvények.

LAPFELÜGYELŐ BIZOTTSÁG: Az irodalmi szakosztály elnöke: Br. BÁNYFY ERNŐ, alelnök: SZABÓ SÁMUEL, tagok: Br. FEILITZSCH ARTHUR, Dr. GIDÓFALVY ISTVÁN, GYÁRFÁS BENEDEK, KUSZKÓ ISTVÁN, LÉSZAI FERENCZ, Báró MANNBERG SÁNDOR, TUBA LAJOS, TURCSÁNYI GYULA.

Feladós szerkesztő és kiadó:

TOKAJI LÁSZLÓ.

Társzerkesztő:

JAKAB LÁSZLÓ.

Segédszerkesztő:

ÉBER ERNŐ.

AZ ERDÉLYI GAZDASÁGI EGYLET TULAJDONA.

HIRDETÉSEK.

Clayton & Shuttleworth
 mezőgazdasági gépgyárosok **Budapest** Váci-körút 63. sz.
 által a legjutányosabb árak mellett ajánlatnak:

Locomobil és gőzcséplőgép-készletek 2 1/2 egész 12 lóerőig, továbbá járgány-cséplőgépek, lóhere-cséplők, tisztító-rosták, konkolyozók, kaszáló- és aratógépek, szénagyűjtők, boronák, szalmakazalozók, kaszáló- és aratógépek.

„Columbia-Drill“
 legjobb sorvetőgépek, szecsakavágók, répvágók, kukorica-morzsolók, darálók, őrlő-malmok, egytetemes acél-ékék.

2- és 3-vasú ekék és minden egyéb gazdasági gépek.

Részletes árjegyzékek kiadatra ingyen és bérmentve küldetnek.

Lincolni törzsgváruunk a világ legnagyobb locomobil- és cséplőgép-gvára.

(308.)

Fairbanks mérlegek a legtökéletesebb mérlegszerkezetek.
 A szabadalmazott Fairbanks-mérlegek százados rendszerűek, tolosúlyos fémmérőkarral bírnak s a hidra tett terhet minden ponton egyenlően mérlegelik. Tartósság, pontosság és könnyű kezelésknél fogva úgy hazánkban, mint a külföldön a legelső díjat nyert legkitűnőbb mérlegek.
Gazdasági-, szekér-, marha-, zsák- és raktári mérlegeinket

czélszerű és a czélnak megfelelő szerkezetüknel fogva különösen a gazdák, gazdaságok és uradalmak részére a legmelegebben ajánlhatjuk. A jutányos árakban, melyek súlyokkal számított jobb kivitelű tizedes mérlegek áránál nem magasabbak, a hitelesítés, csomagolás és loco vasutra való feladás költségei már befoglaltatnak — Gazdasági egyesületi tagok árkedvezményben részesülnek. Gyártásunk állami felügyelet alatt áll. Megrendelések közvetlen központi irodánkhoz, Andrassy-út 14. címzendők. Árjegyzékkel, felvilágosítással szintén központi irodánk szolgál.

**FAIRBANKS
 MÉRLEG és GÉPGYÁR
 részvény-társaság
 BUDAPEST,
 Andrassy-út 14.
 Gyár: Külső Váci-út 156.**

Szabadalmazott

kosár betétek

gőzcséplőgépek számára, kaphatók a feltalálónál, teljes felelőség mellett, hogy tiszta, cséplést lehet vele végezni a legrosszabb esetben is.

A kosár betétek árai:

(301.)	4 lóerejű géphez	30 frt.
	6 " "	35 " "
	8 " "	40 " "
	10 " "	45 " "

Megrendelés esetén a kosár szélességének mérete beküldendő. **BAJZÁTH IGNÁCZ** Székelyhídon.

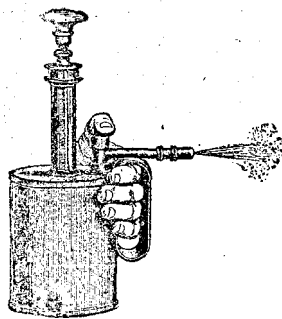
Legjobb és legolcsóbb a
Conrad és Társa-féle
 új szabadalmazott
permetező-készülék

a szőlőmoly, valamint minden más növényi féreg és peronospora kikapuztatására.

Ezen készülék a legkönnyebben kezelhető és a legkitűnőbb a maga nemében. Kicsiny alakja, valamint czélszerű szerkezete lehetővé teszi, a legsűrűbb lomb alatt elrejtett rovarok megsemmisítését is és pedig egy alkalmas rovarmérreg használatával.

A készülék megtöltése és kezelése következőképpen történik:

A balkéz négy ujja mellékelt rajz szerint — olyképen illeszkedik a készülék fogantyújához, hogy az egész tenyér és a hüvelykujj a tartányt tartja; most a készülék légszivattyúját lecsavarjuk és a folyadékot a nyílott nyíláson betöltjük, a tartányban egy kis tért üresen hagyva. Ezek után a szivattyút ismét becsavarjuk és — két ujjal — 10-12 teljes szivattyúhúzással a levegőt a tartányban megsűrítjük. Használatkor a készüléket tartó kéz

hüvelykujjával a szelepbillentyűt tetszés szerinti időközökben lenyomjuk, miáltal a szét-szóródó folyadékot a legfinomabb permeta alakjában állítjuk elő.

A levegőnyomás csökkenésekor néhány teljes szivattyúhúzás ismét elegendő a készülék további működésére.

A készülék ára vörösréz lemezből 6 korona.

Növény-praeparatum (róvarmérreg) vízben szappanszerűen könnyen oldó, körülb. 6000 szőlővirágnak elegendő, darabonként 65 fillér.

Ezen jutányos ár mindenkinek, sőt a kis szőlőbirtokosnak is lehetővé teszi, hogy több ilyen készüléket beszerezhesen.

Megrendeléseket kérjük a kiadóhivatalhoz intézni, mely azt közvetíti. (329.)

AKI

tejgazdasági eszközöket vagy gépeket venni szándékozik!

tehenészetet akar berendezni!

tejgazdasági telepet kíván felállítani!

tejszövetkezetet óhajt létesíteni!

az forduljon teljes bizalommal hozzánk.

Dijmentesen szolgálunk utbaigazítással, tanácssal.

Alfa-Separator

(244.)

részvénytársaság.

ezelőtt: Pfanhauser A.

Budapest, VII., Erzsébet-körút 45.

Személyszállító vonatok indulási ideje május 1-től.

A vonatok indulási ideje közép-európai idő szerint van megállapítva. Az esti 6 órától reggeli 5 óra 59 percig terjedő éjjeli idő a percek aláhúzásával van megjelölve.

Kolozsvárról indul:

Budapest felé:

511 sz. gyors v.	505 sz. szem. v.	525 sz. vegy. v.	507 sz. szem. v.	501 sz. gyors v.
1232	700	300	613	1101

Deés felé:

2 sz. szem. v.	14 sz. vegy. v.
725	4 ³⁸

(327.)

Brassó felé:

502 sz. gyors v.	528 sz. vegy. v.	512 sz. sz. sz. t. v.	506 sz. szem. v.
611	840	420	850

Predeal felé:

530 sz. szem. v.	592 sz. sz. sz. t. v.	502 sz. gyors v.	602 sz. gyors v.
355	1100	219	514

Budapest felé:

527 sz. vegy. v.	501 sz. gyors v.	505 sz. szem. v.	601 sz. gyors v.
508	245	748	1026

K.-Vásárhely felé:

7802 sz. szem. v.	7812 sz. vegy. v.	7804 sz. szem. v.
519	850	315

Zernest felé:

7711 sz. vegy. v.	7713 sz. vegy. v.	7715 sz. vegy. v.
835	510	915

Nagy-Váradról indul:

Budapest felé:

511 sz. gyors v.	501 sz. gyors v.	503 sz. gyors v.	505 sz. szem. v.	545 sz. sz. sz. t. v.	507 sz. szem. v.
410	238	843	1136	222	1104

Kolozsvár felé:

508 sz. szem. v.	502 sz. gyors v.	524 sz. vegy. v.	506 sz. szem. v.	512 sz. gyors v.
206	218	1225	358	1216

Csaba felé:

8902 sz. szem. v.	8904 sz. szem. v.	8912 sz. vegy. v.
1020	430	700

Gyoma felé:

6212 sz. vegy. v.	6202 sz. szem. v.
550	200

Tövisről indul:

Brassó felé:

506 sz. szem. v.	502 sz. gyors v.	528 sz. vegy. v.	602 sz. gyors v.
1224	843	137	1200

Kolozsvár felé:

515 sz. szem. v.	505 sz. szem. v.	527 sz. vegy. v.	501 sz. gyors v.	511 sz. szem. v.
1205	338	207	806	845

Arad felé:

605 sz. szem. v.	607 sz. szem. v.	601 sz. gyors v.	625 sz. vegy. v.
343	200	333	855

Maros-Ludasról indul:

Besztercze felé:

7112 sz. vegy. v.	7164 sz. sz. sz. t. v.	7170 sz. sz. sz. t. v.
400	906	425

Kis-Kapusról indul:

Nagy-Szeben felé:

7302 sz. szem. v.	7364 sz. sz. sz. t. v.	7304 sz. szem. v.	7312 sz. vegy. v.
221	443	1130	710

Nagy-Szebenből indul:

Kis-Kapus felé:

7311 sz. vegy. v.	7363 sz. sz. sz. t. v.	7301 sz. szem. v.	7303 sz. szem. v.	7313 sz. vegy. v.
741	121	440	1030	300

Brassóból indul:

Csik-Gyimes felé:

7802 sz. vegy. v.	7812 sz. vegy. v.	7804 sz. szem. v.
519	850	315

Segesvárról indul:

Sz.-Udvarhely felé:

7612 sz. vegy. v.	7614 sz. vegy. v.
322	1110

A 7363. és 7364. sz. vonatok csak kedden és pénteken közlekednek. — A 7164. sz. vonat csak hétfőn, csütörtökön és szombaton szem. száll. közlekedik.

SPITZER C. építési vállalat

beton és kőanyag csatornázás, árnyékszék, vízvezeték, fürdő, gőz- és légfűtés berendezések tervezésére és elkészítésére.

Klinker-féle és Mettlachi kövezések és teljes istálló-berendezések.
Agyagkő chamotte és vasárak raktára.

ARAD,
Tököl-tér 2a.

BUDAPEST,
Teréz-körút 17. szám.

BÉCS,
I. Getreidemarkt Nr. 16.

Telefonszám 408.

Kolozsvár, Belközép-utca 12. sz.

Van szerencsém becses tudomására hozni, hogy új csatornázási, vízvezetési, fürdő, gőz- és légfűtés berendezéseket, továbbá már meglévő csatornázások és vízvezetékek átalakítását, valamint minden e szakba vágó javításokat teljes jótállás mellett továbbra is elvállalok.

Egyidejűleg bátorkodom értesíteni, hogy itteni műszaki irodámmal összeköttetésben nagy raktárom van: Kőanyag öntöttvas, horganyzottvas és ólomcsövek úgy mint a hozzá tartozó idomdarabokból, csatornázás, vízvezeték és esővízcsatorna, árnyékszék-ömlők, kéménytoldások é. a. t. számára valamint fürdőberendezésekhez szükséges kályhák, kádak és vas réz és porcellán árukat is.

Továbbá raktáron tartok: Mettlachi és Klinker lemezeket konyha, folyosó, fürdőszoba és kapualy kövezéséhez úgy mint falak beburkolásához, melyek kövezését szintén elvállalom.

Ezen kívül nagy raktárom van kitűnő minőségű Portland- és Román-cementből valamint szállítok Magyar-, Morva-, Német- és Francia országi fedélpalát is.

Itteni három évi működésem alatt semmi fáradságot és költséget nem kíméltem, hogy üzletemet a tisztelt közönség igényeinek megfelelőleg valódi mintautletté fejlesszem és sikerült mindazok meglegedését megnyernem, kikkel eddig összeköttetésbe léptem.

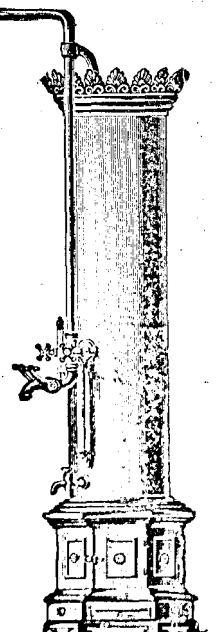
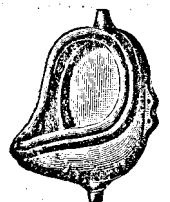
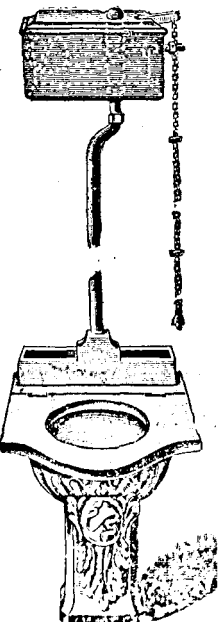
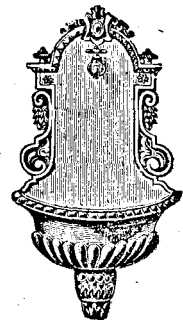
Tisztelt Közönség becses figyelmét vállalatomra felhiva és pártfogását kérve, ajánlom magamat szíves jóakarátába és jegyzek

kiváló tisztelettel

Spitzer C.

Kolozsvár Belközép-utca 12.

(302.)

FUCHS és SCHLICHTER.
Budapest, VI. Jász-utca 7.

ELSŐ ÉRMEK, ARANY KITÜNTETÉSEK, ALLAMDIJAK stb.

A BALANCE SEPARATOR

lefőlöző-gépek hat hónap alatt kifizetik önönmagukat.

ELSŐ MAGYAR TEJGAZDASÁGI GÉP- ÉS ESZKÖZGYÁR

FUCHS és SCHLICHTER

BUDAPEST, VI., ANGYALFÖLD, JÁSZ-UTCZA 7.

(292. II.)

Kézi és erőhajtású tejgazdasági telepek és szövetkezetek teljes berendezése.

Tisztelt vevőinknek hosszabb időre biztos vajpiacot biztosítunk.

Sertésenyésztők figyelmébe.

A 13652. szám alatt szabadalmazott **SOMOGYI GÉZA-féle** állatok emésztését elősegítő por **mindenféle sertésbetegségek ellen** sikeres hatással bír.

A 13652. sz. magy. kir. szabadalmi okiratnak kivonata.

Jelen találmány tárgya egy eljárás, áll a táppor előállítására, melyet állatok, különösen sertések úgy folyékony, mint szilárd táplálékába belekeverve, annak emészthetőségét megkönnyíti.

Mint a tapasztalatok bizonyították, ezen tápporral ellátott táplálék az állat szervezetére igen jótékonyan hat, a mennyiben annak ellenálló-képességét betegségek ellen már aránylag rövid használat után nagy mértékben növeli.

Figyelmeztetés.

A por, melyet az étellel együtt bevesz a sertés, a gyomorból megemésztés után a vékonybelekbe kerül, a hol az tovább emésztődve annak alkalmas részei a bél szívé edényei (bolyhai) által felszívódnak s a tápláló szervek erein keresztül a vérbe vitetnek és számtalan véredény által szétterjednek a test minden részébe; innen van tehát az, hogy a por tartalma szerint **belsőleg hat**, mert ha találmányom rendszeresen használva lesz, sikeres eredménnyel jár.

Használati utasítás.

Ha az állat nem eszik és nem emészt, hetenként 2-szer 3 deka 1½ evőkanállal adandó naponta.

Ha az állat gyengélkedik, az első két nap 5 deka 2½ evőkanállal naponta. Azonban, ha betegségbe megy át, két napon át 8 deka 4 evőkanállal etetendő. — A por kevés hig ételbe keverendő.

Elismerő levelek gazdaságokból vannak.

Kapható mindenütt.

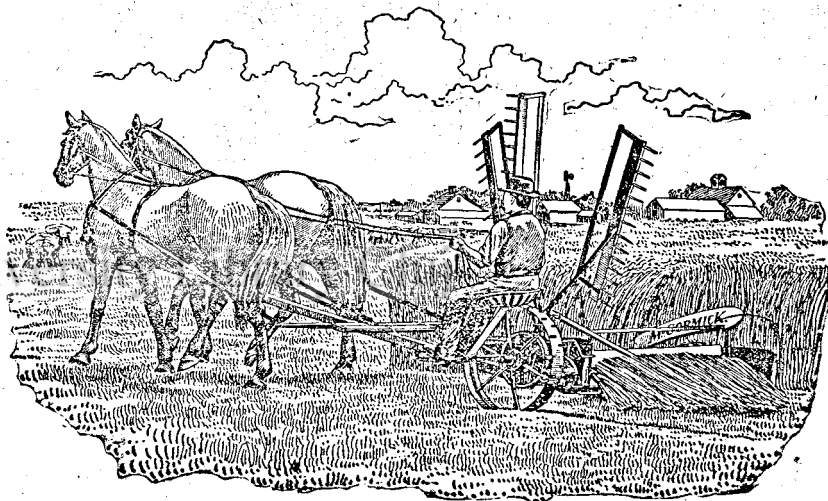
¼ kg. doboz 90 fillér (45 kr.), ½ kg. doboz 1 korona 80 fillér (90 kr.)

(288.)

Készítő: **SOMOGYI GÉZA, Arad.**

Főraktár: BURGER FRIGYESNÉL Kolozsvártt.

Mc. CORMICK
HARVESTING MACHINE COMPANY.
chicagai aratógépgyár.

Kévekötőaratógép.

Marokrakóaratógép.

Fűkaszálógép. (297.)

Szénagyűjtő-gereblye.

Kévekötőzsineg.

Kaszaélesítő.

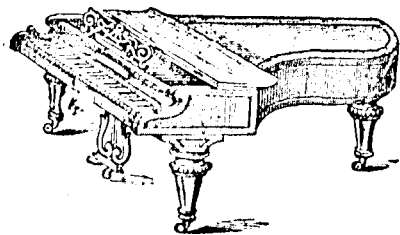
Iroda és főraktár Magyarország és Ausztriára.

BUDAPEST, V. Váci-ut 38 sz.

William J. Stillman Igazgató.

Solymosy és társa, Kolozsvár, Képviselők

Kolozs, Szilágy és Háromszék megyékre.

THEK ENDRE EGYEDÜLI MAGYAR ZONGORAGYÁROS.

A legnagyobb választékban vannak hangszereim a központban **Budapesten Üllői-út 66.**, a honnét kiválasztottakból van raktáron **KOLOZSVÁRT Unio-utca**, az erdélyi közönség kényelmére tekintetes **FARKAS ÖDÖN** zenedei igazgató és tanár úr által képviselve.

Egyenlők a hangszerek ez idő szerint a legjobbakkal, ár tekintetében pedig igen sokkal olcsóbbak a jobbaknál, a beözönlött rosszakkal pedig nem versenyzek.

(306.)

Elemi Biztosító Részvénytársaság.

Teljesen befizetett részvénytőke 4.000.000 korona.

Kolozsvár, 1900. márczius hó.
Van szerencsém t. Cz. b. tudomására hozni, hogy az

Elemi Biztosító Részvénytársaság

számára tűzbiztosítási ajánlatokat épületekre, ingóságokra, áruraktár, termény és takarmánykészletekre stb., valamint gyári és átalány-biztosításokra vonatkozólag elintézés céljából elfogadok.

Midőn egyszermind b tudomására hozom, hogy az általam képviselt intézet más biztosító vállalattal szemben kötelezettségben nem áll (nincs kartelben), kérem, hogy szíveskedjék b. bizalmával megtisztelni, a mit legelőnyösebb feltételekkel és méltányos eljárással mindenkor kiérdemelni iparkodom.

Kiváló tisztelettel

az Elemi Biztosító Részv. Társaság kolozsvári vezérképviselője:

Ferenczy Dezső

Jókai-utca 4. sz., Ferenczi-ház.

Vidéki ügynökök a legelőnyösebb feltételekkel felvételnek.

(295.)

Kwizda-féle Restitutionsfluid.

Ára 1 üveg 2 korona 80 fillér.

Cs. és kir. szab. mosóvíz lovak számára.

40 év óta udvari istállóknak, e nagyobb katonai és polgári istállóknak használatban, nagyobb fáradozás előtti és utáni erősítésre, rángatodásnál az idegek merevségénél stb. A lovakat az idomításnál kiváló tevékenységre képesíti. Valódi csak a fenti védjeggyel, kapható Ausztria-Magyarország összes gyógyszerházaiban és drogueriáiban.

Franz Joh. Kwizda cs. és kir. osztr.-magyar és román kir. udvari szállító, kerületi gyógyszerésznél Kornenburg, Bécs mellett. (328. I.)

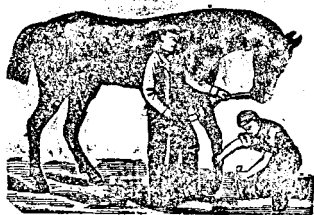
HOTTER F. J. R. Szt.-József gyógyszerháza a sz. Józsefhez

Bécs. XII/2., Schönbrunnerstrasse 182.

Hotter-féle Absorbínol

1/1 palack frt 6 — 1/2 palack frt 3.50.
Eltávolít mindennemű kinővést és zsíros testtapadékat, anélkül, hogy a szőrt tönkre tenné. Etősíti a metámadott és gyenge inakat, eltávolít és tönkre tesz minden csomót az izmokon és megóv minden gyulladástól; különösen bevált epebajoknál, csülökdagasztoknál, patabütyköknél, vastag térdnél, csomónál az inakon, vastag bokánál, daganatoknál, ahol ilyenek fellépnek. A térdek remegését megszünteti s meggyógyítja a zuzódásokat.

HOTTER'S

állatgyógykészítményei

a jelenkor legkitűnőbbjei, melyek számos bizonylat szerint semmi más hasonló szerek által hatásukban el nem értek. Raktárak a gyógyszerházakban és drogueriákban.

Főraktár: **Dr. BUDAI EMIL** városi gyógyszerházaiban Budapest városházter és **TÖRÖK JÓZSEF** gyógyszerházaiban Budapest VI. Király-utca 12. (324.)

Hotter-féle Training-Fluid

1 palack frt 1.20.

Az inakat és izmokat a magas öreg korig állandó erőben és frissen fenntartja, az állatot a bedörzsölések után a legnagyobb fáradozásokra és vontatásra képesíti. A túleröltetés következményeinél, bénulás, szaggatás és merevedésnél meglepő sikerrel alkalmaztatik.

Hotter I. és II. sz. disznópora

1 kiló frt 1.20.

Legjobb étrendi szer a disznók étvágyának és az azzal járó emésztésnek előmozdítására; kitűnően bevált orbáncznál. A II. számú hasmenésnél alkalmazandó.

Hotter-féle kólika elleni szer

1 üveg 1 frt 50 kr.

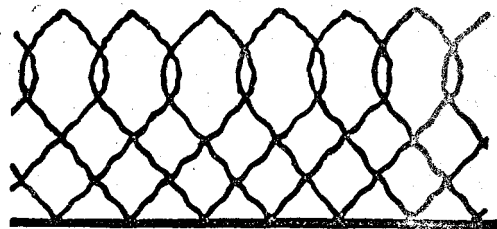
Lovaknál mindennemű kólika és hügy felakadás, szarvasmarháknál pedig pufadság ellen alkalmazandó.

LÉBER GYULA

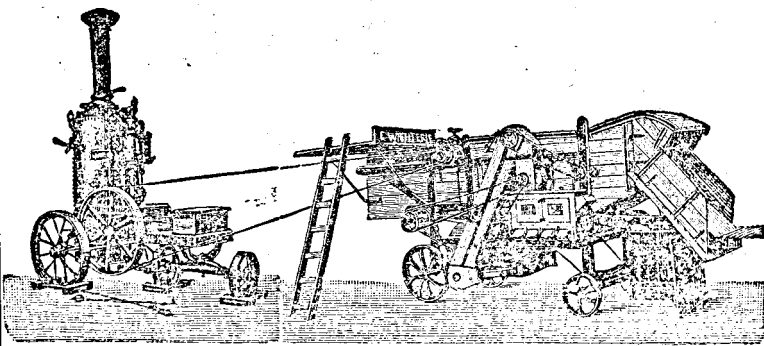
első erdélyi sodrony szövet-fonát és szita-áru gyára

KOLOZSVÁRT, Torda-utca 9. szám.

Ajánlja minden e szakba vágó munkáit, ugymint: kertek, erdők, vadaskertek, szőlők, sírhelyek, stb. bekerítéséhez való **Gép-sodrony-fonatait**, majorsági udvarok fonattal való bevonását; pince, padlás, felső világossági, magtár és éléskamra ablakok rostélyzatát, áthányó rosták, szén, kocsz, kavics válogatásához; szikrafogók gépekhez. Zöldre festett légy szövet, szelelő és löherosták. Backer-féle rosták és egyébféle használatra vas-, réz- és czinszövetek, Kruppa-sodrony szegélyzetek, aczél tüskés sodrony-kertek s. a. t. bekerítésére. Különbféle mintákban, fakeretbe foglalt rosták és sziták, ruganyos ágybetétek (mátrác), sodrony-láb-törölők. Képes árjegyzékkel kívánatra ingyen és bérmentve szolgálók. (121.)

1895., 1896., 1897., 1898., 1899. évben 32 első díjjal kitüntetve.

A jelenkor legtekéletesebb és legjobb motor-cséplőkészletei.

Első proszniezi Gazdasági Gép- és Motorgyár, Wichterle F.

Magyarországi vezérképviselő: **KÁLLAI LAJOS.**

BUDAPEST, VI. ker., Gyár-utca 50. szám

ajánlja legújabb hírneves szabadalmazott, teljesen szikramentes

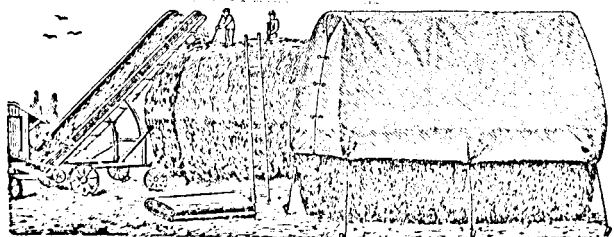
motor-cséplőkészleteit

kettős tisztítóval, árpataklaszoló és legcélszerűbb löherhűvelézővel; olcsó árak és kedvező fizetési feltételek mellett. Nagy munkaképességeért és legmegbízhatóbb tartós szerkezetéért teljes jótállás. Legolcsóbb üzemeltetés az összes létező motorgépek között. Czimekkel szívesen szolgálunk, hol a gépek működésben is megtekinthetők. Motorkészleteink és egyéb gazdasági gépeink megtekinthetők nagyszabásu telepünkön VI., Gyár-utca 50., hol üzembem mutatattanak.

Már több mint 500 cséplőkészlet sikerrel működésben.

(323. II.)

VIZMENTES PONYVÁK KAZAL, MOZDONY és CSÉPLŐGÉPEKRE.

Elpusztíthatlan — minőségben

REPCZEPONYVÁK,

Vitorla-vásznon ponyvák,

KOCSI-PONYVÁK.

Alapított 1830. — Cs. kir. szab. vízmentes szövetgyár. 46 Kitüntetés.

ELSINGER M. J. ÉS FIAI

BUDAPEST, V. ker. Thonet-udvar.

TELFS, (305) (Tirol.)

BÉCS I., Volksgartenstrasse 1.

Vízmentes Ponyvák

elismert kitűnő minőség — □ metr. 1 K. 60 fillér és följebb

Zsákok

Tarpaulin-varrással és varrás nélkül 75 fillér és följebb. Sátrak, esőköpenyek öltönyök. kendertömlő, tűzi és itató-vedrek.

Árjegyzék és minták ingyen és bérmentve. — Leggyorsabb kiszolgálás. Minden város jobb üzletében a mi gyártmányainkat tartják és szíveskedjék határozottan Elsinger gyártmányt kérni.